

EMAKEELE SELTSI

105. TEGEVUSAASTA (2024)

I. Üritused

1. Konverentsid

Emakeele Selts korraldas ja kaaskorraldas 2024. aastal kolm konverentsi, kus ettekandeid peeti kokku 28.

5. aprillil toimus Tartu Ülikoolis vastsete doktorite konverents¹. Oma väitekirju tutvustasid viimase paari aasta jooksul kaitsnud värsked doktorid. Konverentsi esimest poolt juhatas Andra Kütt-Leedis ning teist Tiina Paet. Ettekandeid pidasid Helle Metslangi avasõnade järel Andra Annuka-Loik „Naer ja naerev hää eesti suulises suhtluses“, Triin Todesk „Kliitik *džyk* tegusõnade modifitseerijana komi keeles“, Tiina Paet „Võõra inese kinnistumine eesti keeles: keelekorralduslik ja leksikograafiline vaade“, Andra Kütt-Leedis „5–8-aastaste eesti laste keeleline areng ja selle seos keelelise kasvukeskkonnaga“ ja Milda Kurpniece „Liivi jussiiv Kesk-Balti areaalis“.

27. septembril tähistati Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsiga Tartu Ülikoolis². Helle Metslangi avasõnadele järgnes sektsioon „Eesti keel luubi all“ (juhatas Kertu Zahharov) ettekannetega: Saara Liis Jõerand „Ortograafia stilistilise vahendina eesti nüüdisluules“, Anna Maria Jäetma „Kausatiivide kasutus 4–5-aastaste eesti laste keeles“, Elsa Mensalo „Piiblist pärit fraseologismide tundmine ja kasutus eesti keelt emakeelena ja teise keelena kõnelevate üliõpilaste hulgas“, Jaana Visnapuu „Eesnimede käänamine tegelikus kasutuses“ ja August Lippus „Noorte eesti keele kõnelejate suulise kõne refereerimisviisid“. Teise sektsiooni „Keeled

¹ Vastsete doktorite konverentsi kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/vastsete-doktorite-konverents-5-4-2024-kl-12-15-tartus/>.

² Üliõpilaskonverentsi kava ja ettekannete teesid: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/uliopilaskonverents-2024/>. Konverentsist pikemalt (Oma Keel 2024/2): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/11/Alas_Opilased-uliopilased-ja-vastsed-doktorid-Emakeele-Seltsi-teadusuritustel_OK2024-2.pdf.

kõrvuti“ (juhatas Saara Liis Jõerand) ettekanded: Urmet Lepasson „Inglise vaba *ing*-tarindi eestikeelsetest vastetest“, Johannes Sarapuu „Eestirootsi keelekontakti mõju Harju-Madise, Risti ja Noarootsi murrakus“, Meeta Kõljalg „Meeltesegaduse väljendumine Nonnose antiikpoeemi „Dionysiaka“ kahe tegelase näitel“, Aleksandra Karpuhhin „George Orwelli „1984“ düstoopiline ühiskond“ ja Kertu Zahharov „Tšerokii keel“.

Emakeele Selts aitas Eesti Teaduste Akadeemia toel korraldada Tallinna Ülikoolil X mitmeteaduslikku eesti teaduskeele konverentsi „Eesti täppiskeelne teadus“³. Konverents toimus 5. detsembril Tallinna Ülikoolis ja 6. detsembril Eesti Teaduste Akadeemias. Tallinna Ülikoolis lausus avasõnad teadusprorektor Katrin Niglas, järgnesid ettekanded: Peep Nemvalts „Eesti teadlase täppiskeelsus“, Karit Jäärats ja Taavi Tamberg „Tehisaru teaduskeele kujundajana – täppismeel või tehiskeel?“, Mait Rungi „Lõpetagem kurtmine, hakakem veeteerima!“, Jaan Alver ja Lehte Alver „Nimi ei riku meest, kuid väär terminikasutus langetab eriala ja spetsialisti mainet“. Tuuli Jõesaar, Kristel Kajak, Riina Rammo ja Ülle Tamla osalesid oskussõnavara korrastamise minisümposiumil „Kuidas kirjeldada arheoloogilist nahkjalatsit?“ ja päeva lõpetas Priit Ennet kutsutud põhiettekandega „Teaduskeel ja üldkeel teadustoimetaja vaatevinklist“. Teise konverentsipäeva Eesti Teaduste Akadeemias avas Tarmo Soomere kutsutud põhiettekandega „Pikk tee elegantse ja täpse teaduskeele poole“, millele järgnesid ettekanded: Helin Puksand „Haridusterminid – neid me teame ju isegi!“, Jakob Kübarsepp, Priit Kulu ja Andrei Surzenkov „Mitmekeelse terminibaasi koostamise katsumusi materjaliteaduse ja -tehnoloogia valdkonnas“, Peeter Torop „Kultuuriteaduste terminoloogilise dünaamika vahendamise raskusi“, Helena Lemendik ja Peep Nemvalts „Võõrkeelse väitekirja eestikeelse kokkuvõtte terminitarvitus“, Anto Veldre „Inglise-eesti tõlkesuuna kümme olulisimat tüüpiga“ ning Karin Sibul „Teaduskeel ja tõlk“. Konverentsi lõpetasid Kärt Rummel, Reet Hendrikson ja Ülle Sihver kokkuvõtva aruteluga.

³ Mitmeteadusliku eesti teaduskeele konverentsi kava ja ettekannete järelvaatamise lingid: <https://teaduskeelekeskus.weebly.com/x-konverents-2024.html>.

2. Kõnekoosolekud, väliskeelepäevad, koolikeelepäevad ja keeletaagrid

Emakeele Selts korraldas 2024. aastal kaks kõnekoosolekut, kaks keelepäeva, kaks seminari, ühe väliskeelepäeva, kolm koolikeelepäeva ja ühe koolinoorte keeletaagri. Ettekandeid esitati aasta jooksul kokku 36.

26. veebruaril korraldati koos Eesti Kirjandusmuuseumiga Tartus Mare Kõiva 70. sünnipäevale pühendatud pidulik seminar⁴, kus Mare Kõiva pidas ettekande „Kalaisa, vaaraorahvas, merekari ja veehobused. Sisesevaateid veeolenditega seotud traditsioonidesse“.

25. aprillil esitleti kõnekoosolekuga „Uus eesti grammatika“⁵ Tallinas Eesti Keele Instituudis koguteost „Eesti grammatika“⁶. Jelena Kallas ja Liisi Piits pidasid ettekande „Grammatika uurimisest EKIs: teooriast praktikani“ ning Helle Metslang ja Tiit Hennoste „Tuhat lehekülge eesti grammatikat“.

3. mail korraldati Väike-Maarjas Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäev⁷. Wiedemanni 2024. aasta keeleauhinna pälvis Hando Runnel järjepideva ning mõjuka panuse eest eesti keele, kirjanduse ja kultuuri rikastamise ning kindlustamise luuletaja ja kirjanduselu korraldajana. Väike-Maarja keeletammikusse istutati laureaadi nimitamm. Väike-Maarja Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetajate ettekande „Luule õpetamine koolis. Selle võlud ja valud“ esitas õpetaja Anna Vaimel, millele järgnes 10. klassi õpilaste luulepärimik (juhendaja Hannamari Soidla). Tiit Hennoste pidas ettekande „Luuletaja keelekodu“ ja Rein Veidemann „Luuletus kui koputi. Hando Runneli „Kehv kõhn poiss““. Järgnes vestlusring kirjanduse rollist keele rikkuse hoidmisel, milles osalesid Tiit Hennoste, Rein Veidemann, Andra Kütt-Leedis, Anna Vaimel ning Väike-Maarja Gümnaasiumi õpilased Angelina Alt ja Rainis Lükk.

⁴ Mare Kõiva 70. sünnipäevale pühendatud piduliku seminari kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/mare-koiva-70/>.

⁵ Kõnekoosoleku „Uus eesti grammatika“ kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/konekoosolek-uus-est-grammatika-25-04-2024/>.

⁶ Vt lisaks Reili Arguse raamatututvustust (Oma Keel 2024/1): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/05/Reili-Argus_Eesti-grammatikast.pdf.

⁷ F. J. Wiedemanni keelepäeva kava, fotod ja salvestused: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/wiedemanni-keelepae-03-05-2024/>. Helin Kase ja Elina Bratšun-Küüsmäe ülevaade keeleauhinnast: (Oma Keel 2024/1): <https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/05/Moodunud-aasta-keeleauhindade-ulevaade.pdf>.

Keelepäeva korraldasid Emakeele Selts, Haridus- ja Teadusministeerium, Väike-Maarja vallavalitsus, Väike-Maarja Gümnaasium ja Väike-Maarja seltsimaja.

27. juunil toimus Tartus LVII J. V. Veski päev „Eesti keel ja teised keeled Eesti koolis“⁸. Emakeele Seltsi abiesimehe Tiina Laansalu avasõnadele järgnes viis ettekannet: Pille Põiklik „Keeled Eesti koolis“, Karola Velberg „Soome keel ei ole enam muu keel, vaid b-keel“, Irene Käosaar „Eesti keeles õppimise võimalikkusest Narvas“, Olga Selištševa ja Tuula Friman „Palju rohkem kui vaid keeleõpe – Vabaduse kooli kogemus“ ning Anu Luure „Kuidas väärtustada õpilaste keelt ja kultuuri“. Emakeele Seltsi 69. aastaraamatut tutvustas peatoimetaja Reili Argus. Ettekannete osa järel liiguti traditsiooniliselt Raadi kalmistule, kus kõneles Valve-Liivi Kingisepp. Asetati lilled J. V. Veski hauale ning lauldi ühiselt ta lemmiklaule.

Koos Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudiga tähistati 29. augustil Ellen Niidi juubelit kõnekoosolekuga „Saarte keeled. Ellen Niit 80“⁹. Ettekandeid oli kolm: Mari-Liis Kalvik, Mari Kendla, Hanna Pook ja Jüri Viikberg „Saarte murde kogumisest ja uurimisest“, Liina Lindström, Maarja-Liisa Pilvik ja Helen Plado „*Äi pole mette!? pole – ei ole* varieerumisest saarte ja läänemurdes“, Karl Pajusalu, Helle Metslang, Miina Norvik, Eva Saar, Pire Teras ja Janek Vaab „Eesti murrete hääldusjooned läänemeresoome taustal“. Seejärel esitleti artiklikogumikku „Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat“ (Emakeele Seltsi toimetised nr 83)¹⁰.

17. oktoobril kaaskorraldati Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudiga Oma Keele seminar¹¹. Avasõnad lausus Emakeele Seltsi juhatuse liige Andra Kütt-Leedis, seejärel tervitasid Oma Keele endine toimetaja Reili Argus ja praegune toimetaja Helen Hint. Ettekandeid oli neli: Agnes Kolga „Hüvasti, laadivaheldus! Ülevaade põhikooli õpilaste keeletajust“, Merilin Aruvee „Emakeeleõpetusest keeleni ja keele kaudu

⁸ J. V. Veski päeva kava, fotod ja ettekannete slaidid: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/lvii-j-v-veski-paev-27-06-2024/>.

⁹ Kõnekoosoleku „Saarte keeled. Ellen Niit 80“ kava, fotod ja salvestus: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/saarte-keeled-29-08-2024/>. Maigi Vija ülevaade kõnekoosolekust Oma Keeles (2024/2): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/11/Vija_Ellen-Niit-80_OK2024-2.pdf.

¹⁰ Artiklikogumiku „Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat“ täistekst: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/saarte-keeled/>.

¹¹ Oma Keele seminari kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/oma-keele-seminar-2024/>.

teadmiseni. Väitekirjakeeleteadlikust aineõpetusest“, Külli Prillop ja Külli Habicht „Kaalul on eesti kirjakeele saatus: kas null, üks või mitu“ ning Tiit Hennoste „Lõpp ja algus“. Asta Õimuga vestles Andra Kütt-Leedis teemal „Elav keel on nagu loodus“¹².

15. novembril toimus Turu Ülikoolis eesti keele päev¹³. Tuomas Huumo tervitussõnadele järgnes viis ettekannet: Renate Pajusalu „Viron kielellisen kohteliaisuuden käytäntöjä“, Heinike Heinsoo „Ahkerat ja rehelliset, tuppisuut ja „tummahambad“, suomalaiset ja virolaiset“, Karl Pajusalu „Viron murteiden nykypäivä“, Birute Klaas-Lang „Siirtyminen vironkieliseen opetukseen – Viron koulu-uudistus ja venäjänkielisten vanhempien asenteet“ ning Helle Metslang „Eesti grammatika“ – uusi iso viron kielioppi“. Väliskeelepäev lõppes filmi „Keelemässaja. Mati Hint“ ühisvaatamisega, mida tutvustas režissöör Annika Koppel.

Koolikeelepäevad leidsid aset 14. märtsil Audentese erakoolis ja J. V. Veski nimelises Maarja-Magdaleena Põhikoolis, õpetajate päeva puhul esineti 4. oktoobril Hugo Treffneri Gümnaasiumis. Audentese erakoolis¹⁴ toimus kolm töötuba: 7. klassidele andis ülevaate Sõnaveebi kasutusvõimalustest Kristina Koppel, 8. klassidele tutvustas keeletehnoloogiat Silver Vapper ning 9. klassidega harjutas loovkirjutamist Andra Kütt-Leedis. Maarja-Magdaleena Põhikooli keelepäeval¹⁵ andis Kristiina Praakli tunnid tänapäeva eesti teismeliste keelest 5.–6. ning 9. klassile. Emakeelepäevale pühendatud aktusel autasustati omaloomingukonkurssist „Veski“ osavõtjaid ning Helle Metslang pidas ettekande „Maarja-Magdaleena kihelkonna keelemehed“. Hugo Treffneri Gümnaasiumis tegid õpetajate päeva puhul ettekande Helle Metslang ja Sirli Zupping „Kuidas korraldada muutuvat ja elavat eesti (kirja)keelt?“.

21.–22. septembril korraldati Luua Metsanduskoolis koolinoori eesti kirjakeele ajaloo teemaliseks emakeeleolümpiaadiks ettevalmistav

¹² Lisaks saab lugeda Andra Kütt-Leedise intervjuud Asta Õimuga (Oma Keel 2024/1): <https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/05/Intervjuu-Asta-Oimuga.pdf>.

¹³ Turu väliskeelepäeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/eesti-keele-paev-turus-15-11-2024/>.

¹⁴ Audentese erakooli keelepäeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/keelepaev-audentese-erakoolis-14-03-2024/>.

¹⁵ Maarja-Magdaleena Põhikooli keelepäeva kava: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/keelepaev-maarja-magdaleena-pohikoolis-14-03-2024/>.

keelelaager „Wihs sadda ahstat Mah-keele kirjutut Sanna“¹⁶. 11. korda toimunud laagris osales seekord 33 koolinoort 8.–12. klassist üle Eesti. Ettekandeid pidasid ja töötube tegid keeleteadlased Külli Habicht, Külli Prillop ja Kristiina Praakli Tartu Ülikoolist, Annika Viht ja Madis Jürviste Eesti Keele Instituudist ning Andra Kütt-Leedis Tallinna Ülikoolist. Viktoriini korraldas Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi doktorant Mari-Liis Korkus. Kristiina Praakli tutvustas Äksis Otto Wilhelm Masinguga seotud paiku.

II. Muu tegevus

Emakeele Selts ning Haridus- ja Teadusministeerium korraldasid 2023. aasta keeleteo¹⁷ valimise. Aasta keeleteo konkursi eesmärk on tunnustada tegusid, mis tõstavad eesti keele tuntust ja mainet, väärtustavad eesti keele õpetamist, õppimist ja oskamist, soodustavad eesti keele kasutamist ja staatuse kindlustamist ning edendavad eesti keele talletamist ja uurimist. Seltsi juhatus vaagis jaanuaris 2023. aasta keeleteo konkursile esitatud tegusid. Laureaadid tehti teatavaks Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumis 15. märtsil. Konkursil anti välja kaks auhinda: peaauhind ja rahvaauhind. Peaauhinna saaja otsustasid taasiseseisvunud Eesti haridus- ja teadusministrid. Sel aastal läks peaauhind jagamisele kahe teo vahel: konkursi peaauhinna pälvimid Kohtla-Järve lasteaiaõpetaja Aleksandra Danššikova loodud arendavad õppevideod eesti keeles¹⁸ ning Sulev Kuuse ja Toivo Maimetsa koostatud eestikeelne ülikooli-õpik „Rakubioloogia“. Ministritest koosnev žürii tõstis esile veel kolme keeletegu: Natalja Kitami loodud Facebooki grupp „Räägi minuga“, Helle Metslangi, Mati Ereli, Külli Habichti, Tiit Hennoste, Reet Kasiku jt koostatud „Eesti grammatika“ ja Asta Õimu üldhariv raamat „Eesti keele teetähised“. Rahvahääletusel kogus enim hääli ehk rahvaauhinna võitis noor luuletaja ja laulukirjutaja EiK, kodanikunimega Eik Erik Sikk, albumi „ei lase sul magada“ kujundliku ja mängulise eestikeelse

¹⁶ Koolikeelelaagri kava, täpsemad teemad ja fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/keelelaager-2024/>.

¹⁷ Helin Kase ja Elina Bratšun-Küüsmäe ülevaade 2023. aasta keeleteo konkursist (Oma Keel 2024/1): <https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/05/Moodunud-aasta-keeleauhindade-ulevaade.pdf>.

¹⁸ Õppevideod: <https://www.youtube.com/@LaLaAVEk>.

loomingu eest. Emakeele Selts oli kaasatud kolme keeleteo kandidaadi väljaandmisse. Jüri Viikbergi artiklikogumik „Sõna sekka. Valik kirjutisi 1997–2023“ ilmus koostöös Eesti Keele Instituudiga Emakeele Seltsi toimetiste sarjas (nr 81). Asta Õimu raamatu „Eesti keele teetähised“ andis välja Emakeele Selts koos EKM Teaduskirjastuse ja EKSaga. Emakeele Selts toetas ka koguteose „Eesti grammatika“ väljaandmist. Aasta keeleteokonkursi lõpuaktusel tunnustati ka 2023. aasta parimate eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostajaid ja autoreid, eriauhinna pälvis „Liivi keele õpik“, mis on esimene trükitud eestikeelne liivi keele õpik kõrgkoolidele. Õpiku on koostanud Miina Norvik ja Tuuli Tuisk ning väljaandmist on toetanud Emakeele Selts.

22. märtsil toimus Tallinnas Emakeele Seltsi aastakoosolek. Akadeemilise ettekande „Venekeelsete lastevanemate roll eestikeelsele haridusele üleminekul: kuidas kaasava lähenemise kaudu vanemateni jõuda?“ pidasid Birute Klaas-Lang ja Kristiina Praakli. Teadussekretär Marit Alas tegi kokkuvõtte seltsi tegevusest 2024. aastal.

6. septembril aitas selts Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudil korraldada Külli Habichti 60. sünnipäeva pidulikku koosviibimist, kus esitleti artiklikogumikku „Keelde. Keelel. Keelest. Pühendusteos Külli Habichtile 60. sünnipäevaks“ (Emakeele Seltsi toimetised nr 84)¹⁹.

Üheksandat korda toimus ettevõteteni võistlus „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi“²⁰. Võistluse kuulutasid emakeelepäeval välja Emakeele Selts, Eesti Interneti Sihtasutus, Eesti keelenõukogu, Haridus- ja Teadusministeerium ning Keeleamet. Kandidaate laekus seitsmes kategoorias rekordiliselt 100 (sh kuus õpilasfirmat). 18. oktoobril toimus ettevõteteni võistluse lõpuüritus Tallinnas Eesti Keele Instituudis. Avasõnade järel tegi Patendiameti peadirektor Margus Viher ettekande „Loomeara kaitse – kellele ja milleks?“. Tunnustuse pälvis sel korral lausa 18 ettevõtjat väga erinevatest valdkondadest. Esmakordselt tunnustati ka eestikeelseid kaubamärke, mis on registreeritud kas Patendiametis või Euroopa Liidu

¹⁹ Artiklikogumiku „Keelde. Keelel. Keelest. Pühendusteos Külli Habichtile 60. sünnipäevaks“ täistekst: <https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/keelde-keelel-keelest/>. Külli Prillopi ja Annika Vihti ülevaade esitlusest ja kogumikust (Oma Keel 2024/2): https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/11/Prillop-Viht_Uhiskingitus-Kulli-Habichtile_OK2024-2.pdf.

²⁰ Ettevõteteni võistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2025“ võitjad ja fotod: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/ehe-eesti-2024-voitjad/>.

Intellektuaalomandi Ametis. Kategooriate võidutiitlid pälvisid metallitöid pakkuv äriühing Obadus OÜ (tootmisettevõte), disainibüroo Iseasi OÜ (teenindusettevõte), tekstiile lipukettides ja varjevõrkudes taaskasutav MTÜ Kärr ja Surr (vabaühendus), lastele robotikakoolitusi pakkuv Progepisik OÜ (haridus- ja kultuuriasutus), toolijalgade kaitseid valmistav Suhvel (õpilasfirma), reklaamibüroo kõmu.ee (.ee lõpuga domeeninimi) ning käsitöölle pruulikoda Õllenaut (Patendiametis registreeritud kaubamärk). Aasta uustulnuka tiitliga pärjati Paliveres tegutsev ettevõte Heli-melu OÜ, mis pakub Hiiu kandle õpet ja korraldab rahvamuusikakontserte. Lisaks märkis žürii ära tootmisettevõtted Torimari OÜ ja Nööskeer OÜ, teenindusettevõtted Hingelood OÜ ja Boba Koda OÜ, vabaühendus Sõna ja Tegu ning MTÜ Segakoor HUIK!, õpilasfirmad Harjake ja Rammel ning kaubamärgid Hoog ja Ulaelu. Kaks nädalat väldanud rahvahääletuse tulemusel sai rahva lemmiku tiitli vabaühendus MTÜ Segakoor HUIK! Võistluse žüriisse kuulusid Emakeele Seltsi, Eesti Interneti Sihtasutuse, Eesti Keele Instituudi, Eesti keelenõukogu, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Keeleameti ning Patendiameti esindajad.

Selts andis ka 2024. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi rahalisel toetusel välja kuus 400-eurost stipendiumi eesti keele ja kirjanduse õpetajaks õppivatele üliõpilastele. Stipendiumisaajad²¹ kuulutati välja 15. novembril Tartu Ülikooli raamatukogu konverentsisaalis eesti keele õpetajate sügiskonverentsil „Lugemis- ja kirjutamisoskuse tulevik hägusate allikate ääres“, mida korraldas Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut. Stipendiumi said Getterli-Helle Aavik (Tallinna Ülikool), Marion Mägi (Tartu Ülikool), Alexandra Reinla (Tallinna Ülikool), Gerda Vindi (Tallinna Ülikool), Liis Viru (Tallinna Ülikool), Kirke Võisula (Tallinna Ülikool). Stipendiumikomisjoni kuulusid Haridus- ja Teadusministeeriumi, Emakeele Seltsi, Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi, Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi, Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi ja Emakeeleõpetuse Infokeskuse esindajad.

22. novembril käisid Tallinna Ülikooli üliõpilased Tartu Ülikoolis õppekäigul muutuva keele päeval ja 11. detsembril külastasid Tartu Ülikooli üliõpilased Tallinnas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse muuseumi, Eesti Keele Instituuti, Emakeele Seltsi ja Eesti Lastekirjanduse Keskust.

²¹ Õpetajastipendiumi info, varasemad saajad ja statuut: <https://www.emakeeleselts.ee/stipendiumid/opetajastipendiumi-konkurss/>.

Selts otsustas algatada Lauri Kettuse mälestusmärgi rajamise Tartusse²² ja moodustas mälestusmärgi toimkonna, kus on esindatud lisaks seltsile ka Tartu linn ja Tartu Ülikool. Toimkonna esimees on Jüri Valge, toimkonda kuuluvad Emakeele Seltsi teadussekretär Marit Alas, Tartu Ülikooli külalislektor Juha-Matti Aronen, Tartu Ülikooli eesti keele ja kultuuri muukeelsetele ning eesti ja võrdleva rahvaluule kaasprofessor Madis Arukask, Tartu Ülikooli akadeemiline sekretär Tõnis Karki, Tartu Ülikooli läänemeresoome keelte professor Petar Kehayov, Tartu linna maastikuarhitekt Kristin Leis, Emakeele Seltsi esimees Helle Metslang ja Emakeele Seltsi juhatusel liige, Eesti Keele Instituudi vanemleksikograaf Jüri Viikberg. Valiti välja mälestusmärgi kavand ja korraldati annetuskampaania.

III. Kirjastamine

2024. aastal ilmus Emakeele Seltsi aastaraamat 69 (2023; Eesti Teaduste Akadeemia Kirjastus), ESi toimetised nr 83 „Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat“ ja nr 84 „Keelde. Keelel. Keelest. Pühendusteos Külli Habichtile 60. sünnipäevaks“ ning kaks numbrit keeleajakirja Oma Keel.

2024. aastal on trükiis ilmunud

- Emakeele Seltsi aastaraamat 69 (2023). Peatoimetaja Reili Argus, toimetaja Maire Raadik. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn, 2024. 323 lk;
- Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat. Emakeele Seltsi toimetised nr 83. Koostajad Karl Pajusalu ja Jüri Viikberg, toimetaja Mari Kendla. Tallinn, 2024. 347 lk;
- Keelde. Keelel. Keelest. Pühendusteos Külli Habichtile 60. sünnipäevaks. Emakeele Seltsi toimetised nr 84. Tallinn, 2024. 535 lk;
- keeleajakiri Oma Keel nr 1, 120 lk, ja nr 2, 104 lk. Toimetaja Helen Hint.

Seltsi trükiste väljaandmist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuurkapital ja Eesti Teaduste Akadeemia.

²² Lauri Kettuse mälestusmärgi info: <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/malestusmark-lauri-kettusele/>.

IV. Raamatukogu

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 17 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse või ostu teel. Arvel on 6870 inventeeritud trükist.

V. Keeletoimikond

22. märtsil toimunud aastakoosolekul valiti korralistel valimistel Emakeele Seltsi keeleteoimikonna vanemaks kaheks aastaks Külli Habicht (Tartu Ülikool). Keeleteoimikonda kuulusid 2024. aastal Reili Argus (Tallinna Ülikool), Annika Hussar (Tallinna Ülikool), Reet Kasik (Tartu Ülikool), Margit Langemets (Eesti Keele Instituut), Helika Mäekivi (Tartu Ülikool, Eesti Keeletoimetajate Liit), Urve Pirso (Riigikontroll), Peeter Päll (Eesti Keele Instituut), Maire Raadik (Eesti Keele Instituut), Lydia Risberg (Eesti Keele Instituut) ja Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut).

Emakeele Seltsi keeleteoimikond²³ võttis märtsis vastu kolm otsust: „Kohanimelise täiendi *Araabia/araabia* algustähe kirjutamine“, „Makedoonia nimede kirjutamine eesti tekstis“ ja „Valgevene nimede kirjutamine eesti tekstis“. Lisaks kiitis keeleteoimikond juunis heaks võõrsõnade ajakohastatud mugandamis põhimõtted.

VI. Liikmeskond

2024. aasta algul kuulus Emakeele Seltsi 394 liiget, sh 17 auliiget: Mati Erelt, Tiiu Erelt, Enn Ernits, Auli Hakulinen, Marja Kallasmaa, Reet Kasik, Krista Kerge, Valve-Liivi Kingisepp, Uno Liivaku, Ellen Niit, Peeter Päll, Hannu Remes, Eevi Ross, Huno Rätsep, Lembit Vaba, Jüri Valge ja Asta Õim. 2024. aastal võeti Emakeele Seltsi vastu kolmteist uut tegevliiget: Merilin Aruvee, Piret Baird, Kristi Juske, Robin Lek, Liina Lutsep, Katri Pajusalu, Mai Raet, Mariliis Sild, Kristjan Suluste, Mirjam Süsi, Sirli Zupping, Mari-Epp Tirkkonen ja Kadri Vare. Auliikmeteks valiti Tiit Hennoste ja Raimo Raag. Kaheksa seltsiliiget avaldasid soovi välja astuda. Meie hulgast lahkusid 2024. aastal jäädavalt Maia-Ülle Väkrum († 23.03.2024) ja auliige Mati Erelt († 12.10.2024). 2024. aasta 31. detsembri seisuga oli seltsis 394 liiget, sh 18 auliiget²⁴.

²³ Emakeele Seltsi keeleteoimikonna koosseis, otsused, seisukohavõtted: <https://www.emakeeleselts.ee/keeleteoimikond/>.

²⁴ Emakeele Seltsi (au)liikmete nimekiri: <https://www.emakeeleselts.ee/liikmed/>.

VII. Juhatus

Aastakoosolekul 22. märtsil toimusid korralised juhatuselise valimised, mille tulemusel jätkab juhatus tööd endises koosseisus: esimees Helle Metslang, abiesimehed Karl Pajusalu ja Tiina Laansalu ning liikmed Reili Argus, Kristiina Praakli, Andra Kütt-Leedis ja Jüri Viikberg. Juhatuselise voliaeg kestab märtsini 2028.

Seltsi juhatus pidas 2024. aastal kuus (veebi)koosolekut, lisaks arutleti seltsi tegevuse üle pidevalt e-posti teel. Emakeele Seltsi esindas Eesti keelenõukogus Helle Metslang. Eesti Keele Sihtasutuse nõukokku kuulusid Helle Metslang, Jüri Viikberg ja Karl Pajusalu. Eesti Keele Instituudi teadus- ja haldusnõukogus oli Karl Pajusalu. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe nõukokku kuulus Kristiina Praakli. Eesti Rahvuskultuuri Fondi Wiedemanni fondi halduskogus oli Jüri Viikberg. Emakeele Seltsi aastaraamatu kolleegiumis olid Helle Metslang, Karl Pajusalu ja Jüri Viikberg ning keeleajakirja Oma Keel kolleegiumis Helle Metslang ja Reili Argus. Lisaks kuulus Emakeele Selts Fenno-Ugria Asutuse liikmeskonda.

VIII. Töötajad

Teadussekretärina töötas 2024. aastal Marit Alas ja raamatukogu juhatajana Annika Oherde, raamatupidaja oli Ülle Tamm.

IX. Üldiseloomustus

Emakeele Seltsi tegevus 2024. aastal oli täis üritusi ja viljakat koostööd. Seltsi tegevus hõlmas eri sihtrühmi – nii keelehuvilisi kui ka keele alal tegutsejaid, nii kooliõpilasi, üliõpilasi kui ka noori doktoreid. Endiselt vahendati oma liikmetele infot mitmesuguste ürituste ja algatuste kohta. Säilis hea kontakt teiste Eestis tegutsevate humanitaarseltsidega, näiteks Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi, Õpetatud Eesti Seltsi, Laurensiuse Seltsi ja Eesti Keeletoimetajate Liiduga. Samuti tehti koostööd välismaal tegutsevate eestlaste kogukondadega.

Seltsi tegevust rahastati Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Teaduste Akadeemia ja Kultuurkapitali tegevustoetustest, seltsi väljaannete müügist ning liikmemaksudest ja annetustest. Tegevust on toetanud ka seltsi väga head koostööpartnerid Eesti Keele Instituut, Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool.

Peale kodulehe kajastatakse seltsi tegevusi Emakeele Seltsi Facebooki lehel. Kõigi ürituste ja tegevuste kohta leiab täpsemat infot seltsi kodulehelt www.emakeeleselts.ee.

MARIT ALAS

2024. AASTAL EMAKEELE SELTSI ÜRITUSTEL PEETUD ETTEKANDED

1. **Jaan Alver, Lehte Alver** – Nimi ei riku meest, kuid väär terminikasutus langetab eriala ja spetsialisti mainet. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeeles konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
– **Lehte Alver**, vt Jaan Alver
2. **Andra Annuka-Loik** – Naer ja naerev hää eesti suulises suhtluses. Vastsete doktorite konverentsil 5. aprillil Tartu Ülikoolis.
3. **Merilin Aruvee** – Emakeeleõpetusest keeleni ja keele kaudu teadmiseni. Väitekirja keeleteadlikust aineõpetusest. Oma Keele seminaril 17. oktoobril Tallinna Ülikoolis.
4. **Priit Ennet** – Teaduskeel ja üldkeel teadustoimetaja vaatevinklist. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeeles konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
– **Tuula Friman**, vt Olga Selištševa
– **Külli Habicht**, vt Külli Prillop
5. **Külli Habicht, Külli Prillop** – Eesti kirjakeele kujunemine. Koolinoorte keelelaagris „Wihs sadda ahstat Mah-keele kirjutut Sanna“ 21.–22. septembril Luua Metsanduskoolis.
6. **Heinike Heinsoo** – Ahkerat ja rehelliset, tuppisuut ja „tumma-hambad“, suomalaiset ja virolaiset. Eesti keele päeval 15. novembril Turu Ülikoolis.
7. **Tiit Hennoste** – Luuletaja keelekodu. F. J. Wiedemanni keelepäeval 3. mail Väike-Maarjas.
8. **Tiit Hennoste** – Lõpp ja algus. Oma Keele seminaril 17. oktoobril Tallinna Ülikoolis.
– **Tiit Hennoste**, vt Helle Metslang
9. **Saara Liis Jõerand** – Ortograafia stilistilise vahendina eesti nüüdisluules. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.

10. **Tuuli Jõesaar, Kristel Kajak, Riina Rammo, Ülle Tamla** – Oskus-sõnavara korrastamise minisümposium „Kuidas kirjeldada arheoloogilist nahkjalatsit?“ X mitmeteaduslikul eesti teaduskeeke konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
11. **Anna Maria Jäetma** – Kausatiivide kasutus 4–5-aastaste eesti laste keeles. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
12. **Karit Jäärats, Taavi Tamberg** – Tehisaru teaduskeeke kujundajana – täppismeel või tehiskeel? X mitmeteaduslikul eesti teaduskeeke konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
13. **Madis Jürviste** – Vanimad eesti keelt sisaldavad sõnastikud. Ameti-nimetuste kujunemine. Koolinoorte keelelaagris „Wihs sadda ahstat Mah-keeke kirjutut Sanna“ 21.–22. septembril Luua Metsanduskoolis.
14. **Madis Jürviste** – Esimesed eestikeelsed kokaraamatud. Kooli-noorte keelelaagris „Wihs sadda ahstat Mah-keeke kirjutut Sanna“ 21.–22. septembril Luua Metsanduskoolis.
- **Kristel Kajak**, vt Tuuli Jõesaar
15. **Jelena Kallas, Liisi Piits** – Grammatika uurimisest EKIs: teooriast praktikani. Kõnekoosolekul „Uus eesti grammatika“ 25. aprillil Eesti Keele Instituudis.
16. **Mari-Liis Kalvik, Mari Kendla, Hanna Pook, Jüri Viikberg** – Saarte murde kogumisest ja uurimisest. Kõnekoosolekul „Saarte keeled. Ellen Niit 80“ 29. augustil Tartu Ülikoolis.
17. **Aleksandra Karpuhhin** – George Orwelli „1984“ düstoopiline ühiskond. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
- **Mari Kendla**, vt Mari-Liis Kalvik
18. **Birute Klaas-Lang** – Siirtyminen vironkieliseen opetukseen – Viron koulu-uudistus ja venäjänkielisten vanhempien asenteet. Eesti keele päeval 15. novembril Turu Ülikoolis.
19. **Birute Klaas-Lang, Kristiina Praakli** – Venekeelsete lastevanemate roll eestikeelsele haridusele üleminekul: kuidas kaasava lähenemise kaudu vanemateni jõuda? Emakeele Seltsi aastakoosolekul 22. märtsil Eesti Keele Instituudis.

20. **Agnes Kolga** – Huvasti, laadivaheldus! Ülevaade põhikooli õpilaste keeletajust. Oma Keele seminaril 17. oktoobril Tallinna Ülikoolis.
21. **Kristina Koppel** – Sõnaveebi töötuba 7. klassidele. Koolikeelepäev 14. märtsil Audentese erakoolis.
- **Priit Kulu**, vt Jakob Kübarsepp
22. **Milda Kurpniece** – Liivi jussiiv Kesk-Balti areaalis. Vastsete doktorite konverentsil 5. aprillil Tartu Ülikoolis.
23. **Mare Kõiva** – Kalaisa, vaaraorahvas, merekari ja veehobused. Sissevaateid veeolenditega seotud traditsioonidesse. 26. veebruaril Mare Kõiva 70. sünnipäevale pühendatud pidulikul seminaril Eesti Kirjandusmuuseumis.
24. **Meeta Kõljalg** – Meeltesegaduse väljendumine Nonnose antiikpoeemia „Dionysiaka“ kahe tegelase näitel. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
25. **Irene Käosaar** – Eesti keeles õppimise võimalikkusest Narvas. LVII J. V. Veski päeval „Eesti keel ja teised keeled Eesti koolis“ 27. juunil Tartu Ülikoolis.
26. **Jakob Kübarsepp, Priit Kulu, Andrei Surzenkov** – Mitmekeelse terminibaasi koostamise katsumusi materjaliteaduse ja -tehnoloogia valdkonnas. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
27. **Andra Kütt-Leedis** – 5–8-aastaste eesti laste keeleline areng ja selle seos keelelise kasvukeskkonnaga. Vastsete doktorite konverentsil 5. aprillil Tartu Ülikoolis.
28. **Andra Kütt-Leedis** – Lugemishuvist ja headest raamatutest. Koolinoorte keelelaagris „Wihs sadda ahstat Mah-keele kirjutut Sanna“ 21.–22. septembril Luua Metsanduskoolis.
29. **Andra Kütt-Leedis** – Loovkirjutamise töötuba 9. klassidele. Koolikeelepäeval 14. märtsil Audentese erakoolis.
30. **Helena Lemendik, Peep Nemvalts** – Võõrkeelse väitekirja eestikeelse kokkuvõtte terminitarvitus. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
31. **Urmet Lepasson** – Inglise vaba *ing*-tarindi eestikeelsetest vastetest. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.

32. **Liina Lindström, Maarja-Liisa Pilvik, Helen Plado** – *Äi pole mette!? pole – ei ole* varieerumisest saarte ja läänemurdes. Kõnekoosolekul „Saarte keeled. Ellen Niit 80“ 29. augustil Tartu Ülikoolis.
33. **August Lippus** – Noorte eesti keele kõnelejate suulise kõne refereerimisviisid. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
34. **Anu Luure** – Kuidas väärtustada õpilaste keelt ja kultuuri. LVII J. V. Veski päeval „Eesti keel ja teised keeled Eesti koolis“ 27. juunil Tartu Ülikoolis.
35. **Elsa Mensalo** – Piiblist pärit fraseologismide tundmine ja kasutus eesti keelt emakeelena ja teise keelena kõnelevate üliõpilaste hulgas. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
36. **Helle Metslang** – „Eesti grammatika“ – uusi iso viron kielioppi. Eesti keele päeval 15. novembril Turu Ülikoolis.
37. **Helle Metslang** – Maarja-Magdaleena kihelkonna keelemehed. Emakeelepäeva aktusel 14. märtsil Maarja-Magdaleena Põhikoolis.
38. **Helle Metslang, Tiit Hennoste** – Tuhat lehekülge eesti grammatikat. Kõnekoosolekul „Uus eesti grammatika“ 25. aprillil Eesti Keele Instituudis.
39. **Helle Metslang, Sirli Zupping** – Kuidas korraldada muutuvat ja elavat eesti (kirja)keelt? Õpetajate päeval 4. oktoobril Hugo Treffneri Gümnaasiumis.
- **Helle Metslang**, vt Karl Pajusalu
40. **Peep Nemvalts** – Eesti teadlase täppiskeelsus. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
- **Peep Nemvalts**, vt Helena Lemendik
- **Miina Norvik**, vt Karl Pajusalu
41. **Karl Pajusalu** – Viron murteiden nykypäivä. Eesti keele päeval 15. novembril Turu Ülikoolis.
42. **Karl Pajusalu, Helle Metslang, Miina Norvik, Eva Saar, Pire Teras, Janek Vaab** – Eesti murrete hääldusjooned läänemeresoome taustal. Kõnekoosolekul „Saarte keeled. Ellen Niit 80“ 29. augustil Tartu Ülikoolis.
43. **Renate Pajusalu** – Viron kielellisen kohteliaisuuden käytäntöjä. Eesti keele päeval 15. novembril Turu Ülikoolis.

44. **Tiina Paet** – Võõraainese kinnistumine eesti keeles: keelekorralduslik ja leksikograafiline vaade. Vastsete doktorite konverentsil 5. aprillil Tartu Ülikoolis.
 - **Liisi Piits**, vt Jelena Kallas
 - **Maarja-Liisa Pilvik**, vt Liina Lindström
 - **Helen Plado**, vt Liina Lindström
 - **Hanna Pook**, vt Mari-Liis Kalvik
45. **Kristiina Praakli** – 5.–6. klassi kirjanduse tund – tänapäeva eesti teismeliste keel. Emakeelepäeval 14. märtsil Maarja-Magdaleena Põhikoolis.
46. **Kristiina Praakli** – 9. klassi eesti keele tund – tänapäeva eesti teismeliste keel. Emakeelepäeval 14. märtsil Maarja-Magdaleena Põhikoolis.
47. **Kristiina Praakli** – Õ-tähe tulek eesti keelde. Koolinoorte keelesaagris „Wihs sadda ahstat Mah-keele kirjutut Sanna“ 21.–22. septembril Luua Metsanduskoolis.
 - **Kristiina Praakli**, vt Birute Klaas-Lang
 - **Külli Prillop**, vt Külli Habicht
48. **Külli Prillop, Külli Habicht** – Kaalul on eesti kirjakeele saatus: kas null, üks või mitu. Oma Keele seminaril 17. oktoobril Tallinna Ülikoolis.
49. **Helin Puksand** – Haridusteterminid – neid me teame ju isegi! X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
50. **Pille Põiklik** – Keeled Eesti koolis. LVII J. V. Veski päeval „Eesti keel ja teised keeled Eesti koolis“ 27. juunil Tartu Ülikoolis.
 - **Riina Rammo**, vt Tuuli Jõesaar
51. **Mait Rungi** – Lõpetagem kurtmine, hakakem vegeteerima! X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
 - **Eva Saar**, vt Karl Pajusalu
52. **Johannes Sarapuu** – Eestirootsi keelekontakti mõju Harju-Madise, Risti ja Noarootsi murrakus. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
53. **Olga Selištševa, Tuula Friman** – Palju rohkem kui vaid keeleõpe – Vabaduse kooli kogemus. LVII J. V. Veski päeval „Eesti keel ja teised keeled Eesti koolis“ 27. juunil Tartu Ülikoolis.

54. **Karin Sibul** – Teaduskeel ja tõlk. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
55. **Tarmo Soomere** – Pikk tee elegantse ja täpse teaduskeele poole. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
 - **Andrei Surzenkov**, vt Jakob Kübarsepp
56. **Kertu Zahharov** – Tšerokii keel. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.
 - **Sirli Zupping**, vt Helle Metslang
 - **Taavi Tamberg**, vt Karit Jäärats
 - **Ülle Tamla**, vt Tuuli Jõesaar
 - **Pire Teras**, vt Karl Pajusalu
57. **Triin Todesk** – Kliitik *džyk* tegusõnade modifitseerijana komi keeles. Vastsete doktorite konverentsil 5. aprillil Tartu Ülikoolis.
58. **Peeter Torop** – Kultuuriteaduste terminoloogilise dünaamika vahendamise raskusi. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.
 - **Janek Vaab**, vt Karl Pajusalu
59. **Anna Vaimel** jt Väike-Maarja Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetajad – Luule õpetamine koolis. Selle võlud ja valud. F. J. Wiedemanni keelepäeval 3. mail Väike-Maarjas.
60. **Jüri Valge** – Eesti keel sõnas ja laulus. Lasva meeskoori Euroopa keeltepäeva tähistusüritusel 26. septembril Pässä külas Koka talus.
61. **Jüri Valge** – Lauri Kettunen püstoli ja pliiatsiga keelt uurimas. 29. septembril Kodavere Pärimuskeskuses Palal.
62. **Silver Vapper** – Keeletehnoloogia töötuba 8. klassidele. Koolikeelepäeval 14. märtsil Audentese erakoolis.
63. **Rein Veidemann** – Luuletus kui koputi. Hando Runneli „Kehv kõhn poiss“. F. J. Wiedemanni keelepäeval 3. mail Väike-Maarjas.
64. **Karola Velberg** – Soome keel ei ole enam muu keel, vaid b-keel. LVII J. V. Veski päeval „Eesti keel ja teised keeled Eesti koolis“ 27. juunil Tartu Ülikoolis.
65. **Anto Veldre** – Inglise-eesti tõlkesuuna kümme olulisimat tüüpiga. X mitmeteaduslikul eesti teaduskeele konverentsil „Eesti täppiskeelne

teadus“ 5.–6. detsembril Tallinna Ülikoolis ja Eesti Teaduste Akadeemias.

66. **Margus Viher** – Loomevara kaitse – kellele ja milleks? Võistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2024“ lõpuüritusel 18. oktoobril Eesti Keele Instituudis.
67. **Annika Viht** – Keeleajaloo peegeldumine piiblitõlgetes. Loendamise kujunemine. Koolinoorte keelelaagris „Wihs sadda ahstat Mah-keele kirjutut Sanna“ 21.–22. septembril Luua Metsanduskoolis.
- **Jüri Viikberg**, vt Mari-Liis Kalvik
68. **Jaana Visnapuu** – Eesnimede käänamine tegelikus kasutuses. Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 27. septembril Tallinna Ülikoolis.

2024. AASTAL EMAKEELE SELTSILE SAADETUD VÕI KINGITUD KIRJANDUS

Ajakirjad, kogumikud ja aastaraamatud

Avain. Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti. Helsinki: Kirjallisuudentutkijain Seura. **2024, 1, 2, 3.**

Eesti Vabariigi preemiad 2024. Teadus. F. J. Wiedemanni keeleauhind. Sport. Kultuur. Haridus. 511 lk.

Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti. **2023, 4; 2024, 1, 2, 3, 4.**

Muid väljaandeid

Heininen, Simo. **Mikael Agricolan Uuden testamentin reunahuomautukset.** Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2023. 343 lk.

Metslang, Helle. **Eesti grammatika.** Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2023. 1236 lk.

Palóc olvasókönyv: nyelvi és irodalmi kalandozások. Budapest: Magyarorsággkutató Intézet, 2019. 232 lk.

Studia Fennica. Ethnologica. Helsinki: Finnish Literature Society
18. The culture of the Finnish Roma. 2024. 137 lk.

Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia. Helsinki: Suomalais-Ugri-lainen Seura.

278. Itämeren kieliapajilta Volgan verkoille: pühendusteos Riho Grünthalile 22. mail 2024. 2024. 782 lk.

Koostanud
ANNIKA OHERDE

2024. AASTAL MANALA TEELE LÄINUD EMAKEELE SELTSI LIIKMED

Maia-Ülle Väkrum (29.09.1932–27.03.2024)

auliige Mati Erelt (12.03.1941–12.10.2024)

IN MEMORIAM **MATI EREL**

12.03.1941 – 12.10.2024

Emakeele Seltsi tabas 2024. aastal valus kaotus. Lahkus seltsi auliige, kauaaegne esimees ja aastaraamatu peatoimetaja professor Mati Erelt – inimene, kelle panus Emakeele Seltsi ja kogu Eesti keeleteaduse arengusse oli erakordne.

Emakeele Seltsiga oli Mati seotud rohkem kui pool sajandit. Seltsi liikmeks sai ta 1965. aastal ning täitis aastate jooksul olulisi ülesandeid: kuulus korduvalt seltsi juhatusse, oli abiesimees (1986–1989, 1995–1997) ning juhatas Emakeele Seltsi aastatel 1997–2006. Aastatel 1999–2021 oli ta Emakeele Seltsi aastaraamatu peatoimetaja.

Kui seltsi oli keerulistel 1990. aastatel tabanud nii rahaline kitsikus kui ka selgete sihtide puudumine, tõi Mati juhtimisperiood uue arengu, uued tegevussuunad ja majandusliku toimetuleku. Tema eestvedamisel sõlmis selts assotsiatsioonilepingu Eesti Teaduste Akadeemiaga, mis tõi Emakeele Seltsi tagasi akadeemiliste teadusseltside ringi, samuti sai alguse koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

Pärast seitsmeaastast pausi taastati Mati algatusel Emakeele Seltsi aastaraamatu regulaarne ilmumine: ta leidis võimaluse iga-aastase väljaandmistsükli taaskäivitamiseks ja rahastamiseks. Praeguseks on aastaraamatust kujunenud kõrgetasemeline teadusväljaanne, millel on oluline koht Eesti keeleteaduses.

Mati algatas ka populaarse keeleajakirja Oma Keel väljaandmise, samuti seltsi väliskeelepäevad, millega oleme toetanud nii väliseestlaste keelelist identiteeti kui ka huvi eesti keele ja selle õppimise vastu väljaspool Eestit. Ka koolinoorte keelelaagrite korraldamise mõte pärineb temalt.

Mati oli ühtaegu nii strateeg kui tegutseja, tema tegevust iseloomustas suutlikkus ka rasketes oludes näha kaugemale ja leida praktilised lahendused. See on loonud põhja seltsi tänasele tugevusele, laiapõhjalisusele ja jätkusuutlikkusele.

Mati teadustöö keskmes oli eesti keele grammatilise ehituse uurimine. Tema uurimishuvi sai alguse õpinguaegadel Tartu ülikoolis, mil ta kuulus Huno Rätsepa juhitud generatiivse grammatika gruppi. Mati teadustegevus oli märgiline nii põhjalikkuse kui ka kestva mõju poolest. Tema juhtimisel valmis kaheköiteline „Eesti keele grammatika“ (1993, 1995) – mahukas ja süstemaatiline kirjeldus eesti keele ehitusest, mis sünteesib varasemaid uurimusi ja uusi teaduslikke vaateid. Mati väljatöötatud süntaksimudel, mis ühendab moodustajastruktuuri ja funktsionaalse lähenemise, on siiani kasutusel eesti keele käsitlustes ja õpetuses.

Eesti keele uurimise ja keeletüpoloogia arenguid arvestades algatas Mati uue ja veelgi põhjalikuma süntaksikirjelduse koostamise, mis ilmus 2017. aastal „Eesti keele varamu“ sarjas koguteosena „Eesti keele süntaks“. Samale tööle tugineb süntaksikirjeldus ka „Eesti grammatikas“ (2023). Mõlemas koguteoses on Mati tööpanus väga kaalukas.

Seejuures pidas Mati oluliseks ka eesti keele alase teabe rahvusvahelist levitamist: tema algatusel ja toimetamisel ilmus ingliskeelne koguteos „Estonian Language“ (2003, 2007). Samuti koostas ja toimetas ta keeleteaduse eesti-soome ja eesti-inglise lingvistikaterminite sõnastikke ja väljendusõpetuse õppevahendeid ning oli „Eesti keele käsiraamatu“ (1997 ja hilisemad kordustrükid) üks autoreid.

Mati oli ka väljapaistev õppejõud. Ta on töötanud professorina Tallinnas ja Helsingis, 1995. aastal sai temast Tartu ülikooli eesti keele professor. Ta algatas mitmeid uusi uurimissuundi, tema eestvedamisel seati sisse akadeemilise eesti keele väljenduoskuse kursus kõigile üliõpilastele. Teda

meenutatakse kui armastatud õppejõudu, kes äratas huvi nii keelesüsteemi kui ka uurijamõtte keerdkäikude vastu; ta oli innustav ja nõudlik juhendaja, kes oskas noori uurijaid suunata ja toetada. Tema ja ta kolleegide juhendamisel ja mõjutusel kasvas üles uus keeleteadlaste põlvkond.

Tööga teadlasena ja õppejõuna kaasnes aktiivsus ka keelepoliitikas ja teaduskorralduses. Mati oli Eesti Keelenõukogu asutajaliige ning osales keele arengukavade ja seisundiuuringute koostamisel. Samuti kuulus ta teaduskompetentsi nõukogusse, riiklike teaduspreemiate komisjoni ning muude teadus- ja keelepoliitika otsustuskogude koosseisu. Tema tegevus aitas kaasa sellele, et keelepoliitilised otsused Eestis oleksid teaduslikult põhjendatud ning eesti keele arengut suunaksid pikaajalised strateegilised eesmärgid, et eesti keel säilitaks oma akadeemilise ja avaliku rolli ka globaliseeruvast maailmast.

Mati on oma töö ja isiksusega jätnud sügava jälje eesti keeleteadusesse, Emakeele Seltsi arengusse ja Eesti keeleellu laiemalt. Tema saavutus on tunnustatud Valgetähe IV klassi teenetemärgi, F. J. Wiedemanni keeleauhinna, Tartu Ülikooli suure medali ja Eesti Teaduste Akadeemia medaliga.

Emakeele Selts jääb Mati Ereltit meenutama sügava tänutundega – kui teadlast, õpetajat, keeleelu korraldajat ja mõtlejat, kes rajas tugeva vundamendi, millele saame kindlalt toetuda ka edaspidi.

Emakeele Seltsi esimees
HELLE METSLANG

Foto: Birgit Püve